

— אמרתי לעצמי, לאמא שלי ולאחותי ולכל מי שראג יחד אתי — היא תרגיש ביטחון והיא תשכח את חודשי חייה הראשונים ומתוכה תפרוץ הילדה השמחה שדמיינת". אבל הציפייה הזאת לא התגשמה. הסדקים רק הלכו והעמיקו. "היא לא הייתה ולא צחקה ולא מלמלה וכל מה שחמוד בתינוק — פשוט לא היה בה. מול העיניים שלי גדלה תינקות עצובה ומסוגרת, שלפעמים ממש התנתקה מהמציאות". בעצת הגננת היא נשלחה לסדרת אבחר גים שבהם נקבע שהקטנה שרויה בריכאון. שנה אחר כך, בעקבות טיפולים וגירויים יזומים שקיבלה, מעט הוקל לה. נראה היה שהיא משתחררת ומתחילה בתהליך הטבעי של התקרבות לזולת.

"אבל במרוצת השנים שעברו מאז האבחון היא לא באמת השתנתה", אומרת ד'. "גם היום, בגיל שש, אני לא יכולה להגיד שהאימוץ הפך אותה לאחת משלנו. לא באמת קרו אצלה תהליכי הסוציאליזציה שעוברים ילדים מאומצים. היא נשארה מרוחקת, אורחת, זרה ולא שייכת". בעצת הפסיכולוגית טפטפה לה אמא בהדרגה את הידיעה שהיא ילדה מאומצת. "ומאז, בכל ריב היא מטיחה בי: 'את לא אמא שלי. אמא שלי ברומניה, אמא שלי יפה ואת מכוערת'. לקח לי זמן להורות שביני לבינה קיימת אי-התאמה בסיסית ומהותית שרק תלך ותעמיק ככל שהיא תתבגר. התנאים הסביבתיים המצוינים שהעמדתי לרשותה לא ניצחו את הגנטיקה ואת מורשת העוובה הבסיסית שלה, וככל שעובר הזמן הפער בינה לביני ובינה לסביבה — רק מתעצם ומחריף".

קשר השתיקה

המקרה של ד' חושף לא רק את המצוקה שאיתה מגיעים לארץ הילדים המאומצים, אלא גם את הבעיה של חלק מהמאמצים: ציפיות מופרזות וחוסר יכולת להתמודד עם הקשיים המצפים להם. מחקר ישראלי חדש, שנערך בימים אלה במרכז הפסיכיאטרי גהה, מנסה כעת לזהות מוקדם ככל האפשר את קבוצת הילדים המאומצים הנמצאים בסיכון לפתח בעיות רגשיות ולטפל בהם. בצד הסימנים לבעיות נפשיות בילדים, מנסה המחקר לאתר גם את אוכלוסיית ההורים שעלולים לפתח בעיות רגשיות כתוצאה מהאכזבה המתמשכת בעקבות חוסר היכולת להביא ילדים לעולם והציפייה המופרזת שהילד המאומץ יביא למשפחה את האושר החסר.

הפסיכיאטרית ד"ר מירי קרן, מנהלת היחידה לגיל הינקות בגהה ויו"ר העמותה לבריאות הנפש של התינוק, העומדת בראש המחקר: "בתי יתומים במזרח אירופה ידועים לשמצה, ובמהלך שתי שנות החיים הראשונות הם מהווים סביבה טבעית לצמיחתם של רוב גורמי הסיכון להתפתחות בלתי תקינה של המוח. זאת נוסף על יחסים ראשוניים טראומטיים, מחסור, אובדן, חוסר יציבות. לזה מתווספות ציפיותיהם המופרכות לפעמים של ההורים המאמצים לילדים אחרים, הרבה פחות קשים. לכן, במסגרת המחקר, התלמתי לכרוך את המאפיינים של יחסי הורים וילדים".

ממסקנות ביניים של המחקר עולה בחדאזת הצורך בטיפול מתמשך בהורים ובילדים גם אחרי שהושלם תהליך האימוץ. "בתהליך הבריקה שעוברים כעת הורים על ידי העמותות, אין לרעתנו כדי לספק ערבות לאימוץ טוב, משום שהיא לא יכולה לנבא את ההשפעה שתהיה לילד המאומץ — על שלל בעיותיו המורחבות ותגובותיו — על ההורים המאמצים", אומרת ד"ר קרן. בד בבד עם המחקר של קרן מבצע עכשיו ד"ר גרי דיאמונד, סגן מנהל המכון להתפתחות הילד,

ד"ר דיאמונד: "במוסדות אין מי שיגיב לאותות מצוקה, ולכן במשך הזמן פוחת הבכי שלהם ונעלם כליל. הם הופכים אדישים, חסרי הבעה ותנועה ומכונסים בעצמם. הם חצי קפואים, מתח השרירים שלהם גבוה, וחלקם אימצו תנועות אוטיסטיות"

פסיכיאטרית ילדים הודיעה להורים שע' יטופל בתרופות ושרוב הסיכויים שהוא יזדקק לתקופות אשפוז. "זה היה החלום והנה המציאות", אומרת אמו. "במקרה הטוב יהיה לי ילד פנימיות שיתפתח להיות עברייץ, ובמקרה הרע — חולה נפש"

מי יכול לקבל ילד

בשירות למען הילד מדווחים על קריטריונים קשוחים והמשך מעקב

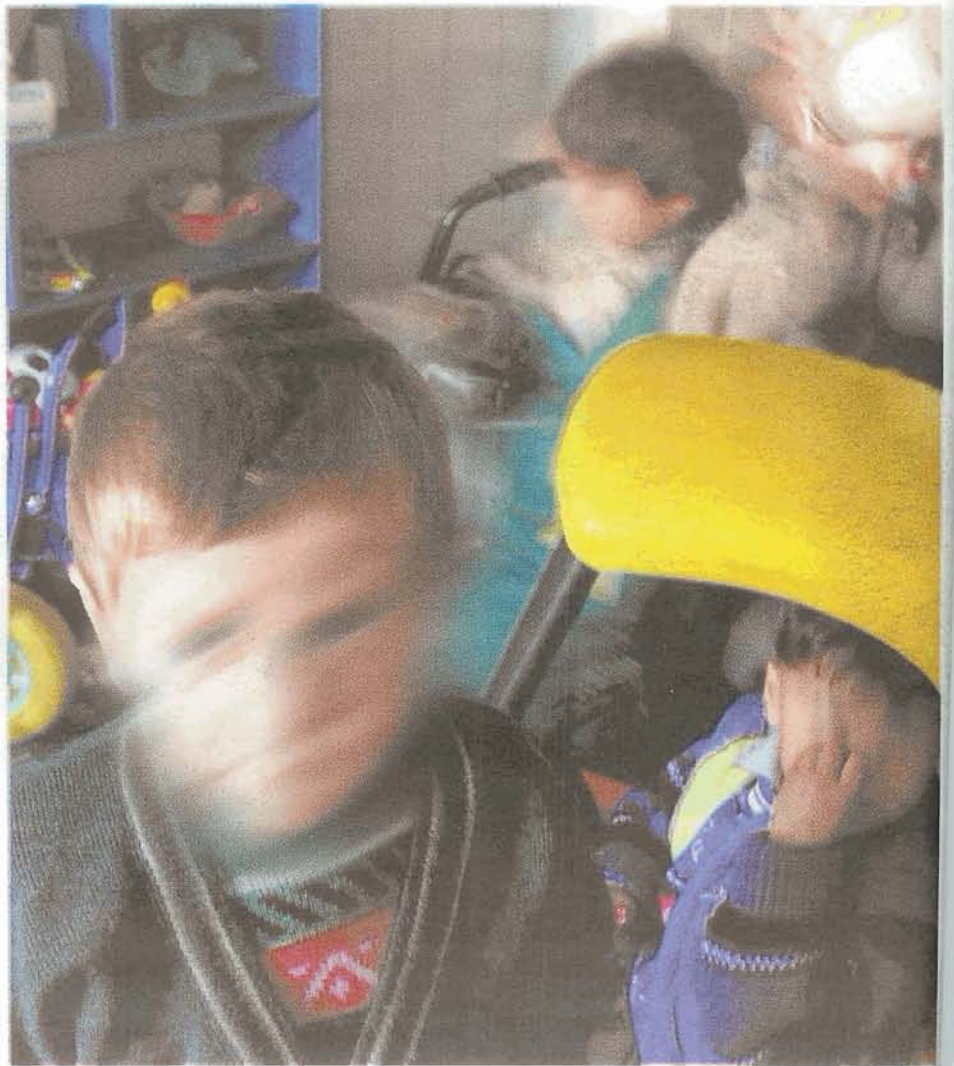
אלימות ועבירות מין. הקריטריונים הסובייקטיביים נוגעים לעצם היכולת הנפשית לגדל ילד. זה נקבע באמצעות שיחות שמקיימים עם ההורים עובדים סוציאליים ופסיכולוגים שמורעסקים על ידי העמותות".

טל אומרת שהמעקב אחרי המשפחה נמשך גם לאחר שהושלם האימוץ. "החוק מחייב מעקב של חצי שנה, שבמסגרתו צריכים להתקיים שני ביקורי בית. במקרים מסוימים — כשהילד המאומץ יותר מבוגר, למשל — העורך בדים הסוציאליים נוטים להיות בקשר הדוק יותר עם המשפחה. בנוסף, יש שירות שנקרא 'פוסט אימוץ', שמפעילות תחנות בכל רחבי הארץ שממומנות בחלקן על ידי משרד הרווחה. הורים שמרגישים שמשוהו לא בסדר יכריזו לתחנה ולקבל עזרה וטיפול. הסביר סוד שהם יקבלו מהמדינה יהיה בהתאם לאבחיזון".

לפי טל, לא ניתן בישראל לאמץ ילד שלא דרך העמותות. "כל מקרה אימוץ אחר הוא לא חוקי. הילד לא יקבל אזרחות ישראלית ולא תותר כניסתו ארצה". גם הקריטריונים לאימוץ ילד נוסף קשוחים למדי. "מוותר לאמץ שני אחים יחד, אבל החוק קבע תקופות זמן של שנה וחצי מרגע שהושלם אימוץ אחד עד להגשת בקשה לאימוץ ילד שני".

כל האימוצים בישראל, המדינה השלישית בעולם באימוץ ילדים מחו"ל, נעשים דרך עמותות פרטיות שקיבלו אישור מיוחד ממשרד הרווחה. נחמה טל, סגנית מנהל השיירות למען הילד ומפקחת לאימוץ בין-ארצי במשרד הרווחה, מסבירה שבארץ פועלות כעשר עמותות, מתוכן שלוש עמותות גדולות שאחראיות לכ־90 אחוז מכל מקרי האימוץ הבינלאומי המתרחשים בישראל. ב־2005 נרשמו כ־200 מקרי אימוץ בינלאומיים, רובם של ילדים שהגיעו מבתי יתומים ברוסיה ובארץ קראינה ומיעוטם מגוואטמלה. בכל מקרה של אימוץ מביאה העמותה את המסמכים הרלוונטיים על המשפחה והילד ומקבלת אישור מהמשרד. השירות למען הילד מפעיל מאגר נתונים של אנשים שנמצאו לא מתאימים לאימוץ. "זה נועד למנוע מצב שבו זוג שנרחה לקבלת ילד מעמותה א' יקבל פתאום אישור מעמותה ב'", מסבירה טל. "יש קריטריונים אובייקטיביים לאימוץ ויש קריטריונים סובייקטיביים. אחד הקריטריונים האובייקטיביים הוא גיל המאמצים. החוק קובע שפעם השנים בין ההורים לילד לא יעלה על 48 שנה. בנוסף, ההורים צריכים להיות במצב כלכלי שיאפשר את גידולו של ילד, מצב רפואי סביר והיעדר רישום פלילי בסעיפים של פגיעה בילדים,

**הזנחה רגשית
חמורה. בית
יתומים ברומניה**

המנהל הרפואי של אשפוז יום שיקומי בבית החולים שניידר ומנהל היחידה להתפתחות הילד של שירותי בריאות כללית בגוש דן, מחקר נוסף בנושא. "בניתי מעין מדר זיהוי המורכב מסינר התקרבות ותגובות של הילד להוריו המאמצים" הוא מסביר. "למרות שמדובר בהערכה משוערת, הוא בכל זאת מהווה כלי סינון ראשוני לתאגיד הפוטנציאלית בין הילד להוריו".

לא רק ציפיותיהם הלא מציאותיות של ההורים המאמצים מחבלות באפשרות לקיים אימוץ טבעי וקל לכלל הצדדים. המצע הנפיץ שבו צמח הילד, הכולל גנטיקה לא ידועה של ההורים הביולוגיים, הזנחה רגשית בשנת החיים הראשונה המשמעותית להתפתחות תקינה, התעללות מחסור רגשי, חוסר גירוי סביבתי, סיבות ביולוגיות ועוד – מעמיד לדברי החוקרים כל ילד מאומץ בסיכון גבוה לפתח הפרעות נפשיות.

"כל ילד מאומץ הופקר והזנח", מסביר ד"ר דיאמונדר. "נטישתו סמוך ללידה גורמת לו תגובות אבל. גם תינוק בן יום שננטש מתאבל על אובדן אמו. הקשר אם-ילד מוטבע בנו. כל תינוק מרגע הלידה, מחפש קשר עקבי וקרוב עם דמות אחת מסוימת, התקשרות שנמשכת לאורך כל החיים ובעיקר בולטת בעתות מצוקה וחירום. כבר בחודשי החיים הראשונים מבחינים תינוקות בין אמם לבין אנשים זרים. וכשאותה אם, הנמצאת בעמדת הטיפול הראשונית בחייו, זונחת אותו, מתפתחת בו טראומה קשה. כשהוא אבל ונטוש מגיע התינוק לבית יתומים ושם הוא נחשף לקשר בעייתי נוסף עם דמויות משתנות, ארעיות ובלתי נגישות כבר בתחילת חייו".

"נמשך שהותם במוסדות ועד סיום תהליך האימוץ", כתב ד"ר דיאמונדר במאמר שפרסם בכיטאון "הרפואה", "זוכים הילדים במקרה הטוב להזנה ולטיפול בסיסי, אולם אין מי שיגיב לאותות מצוקה ולצורך שלהם בקרבה ובניטוח, ולכן במשך הזמן פוחת הבכי שלהם ונעלם כליל. הם הופכים אדישים, חסרי הבעה ותנועה ומכונסים בעצמם. הם חצי-קפואים, מתח השרירים שלהם גבוה והיקף התנועה שלהם מצומצם. הילדים ברובם מאובנים, חלקם מחוסר גרייה, וחלקם אימצו תנועות אוטיסטיות. החלק האוראלי שלהם משותק. רק כשהם בני שנתיים הם משיגים, פחות או יותר, את ההתפתחות הטבעית המתקיימת בתינוקות. התינוק המאומץ מתחיל בהדרגה ובחשש לפתוח את הפה, אחר כך לפקק, לעשות בועות רוק, להשמיע קולות גרוניים, הברות ובהמשך עיצורים ורק אחר כך מילים".

ההזנחה הרגשית שחווים הילדים המאומצים, והדבר נכון לגבי כל ילד שנמסר לאימוץ, קריטית בהתפתחות הביולוגית של המוח. ד"ר תמי מוזס, פסיכיאטרית ילדים ונוער, מנהלת "מרכז תמר לאבחון, טיפול והדרכה בילד, במתבגר ובמשפחה", מסבירה: "תאי וון אקונומו (Von Economo) מתפתחים ביילוד עד גיל ארבע לחייו רק בהשפעת קשר אינטימי קבוע. היעדר נחל מואצות על זיהוי ונחל מואצות

ד"ר דיאמונדר: "במוסדות אין מי שיגיב לאותות מצוקה, ולכן במשך הזמן פוחת הבכי שלהם ונעלם כליל. הם הופכים אדישים, חסרי הבעה ותנועה ומכונסים בעצמם. הם חצי קפואים, מתח השרירים שלהם גבוה, וחלקם אימצו תנועות אוטיסטיות"

פסיכיאטרית ילדים הודיעה להורים שע' יטופל בתרופות ושרוב הסיכויים שהוא יזדקק לתקופות אשפוז. "זה היה החלום והנה המציאות", אומרת אמו. "במקרה הטוב יהיה לי ילד פנימיות שיתפתח להיות עבריין, ובמקרה הרע – חולה נפש"

הי יכול לקבל ילד

בשירות למען הילד מדווחים על קריטריונים קשוחים והמשך מעקב

אלימות ועבירות מין. הקריטריונים הסובייקטיביים נוגעים לעצם היכולת הנפשית לגדל ילד

כל האימוצים בישראל, המדינה השלישית בעולם באימוץ ילדים מחו"ל, נעשים דרך